

Η Ένταξη στην Προσχολική Ηλικία: Επισκόπηση Μαθήματος

Έλενα Π. Σουκάκου

Επίτιμη Εταίρος Έρευνας Στη Σχολή Παιδαγωγικών
Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Roehampton, Ηνωμένο
Βασίλειο. Διδάσκουσα, ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή» Τ.Ε.Α.Π.Η.

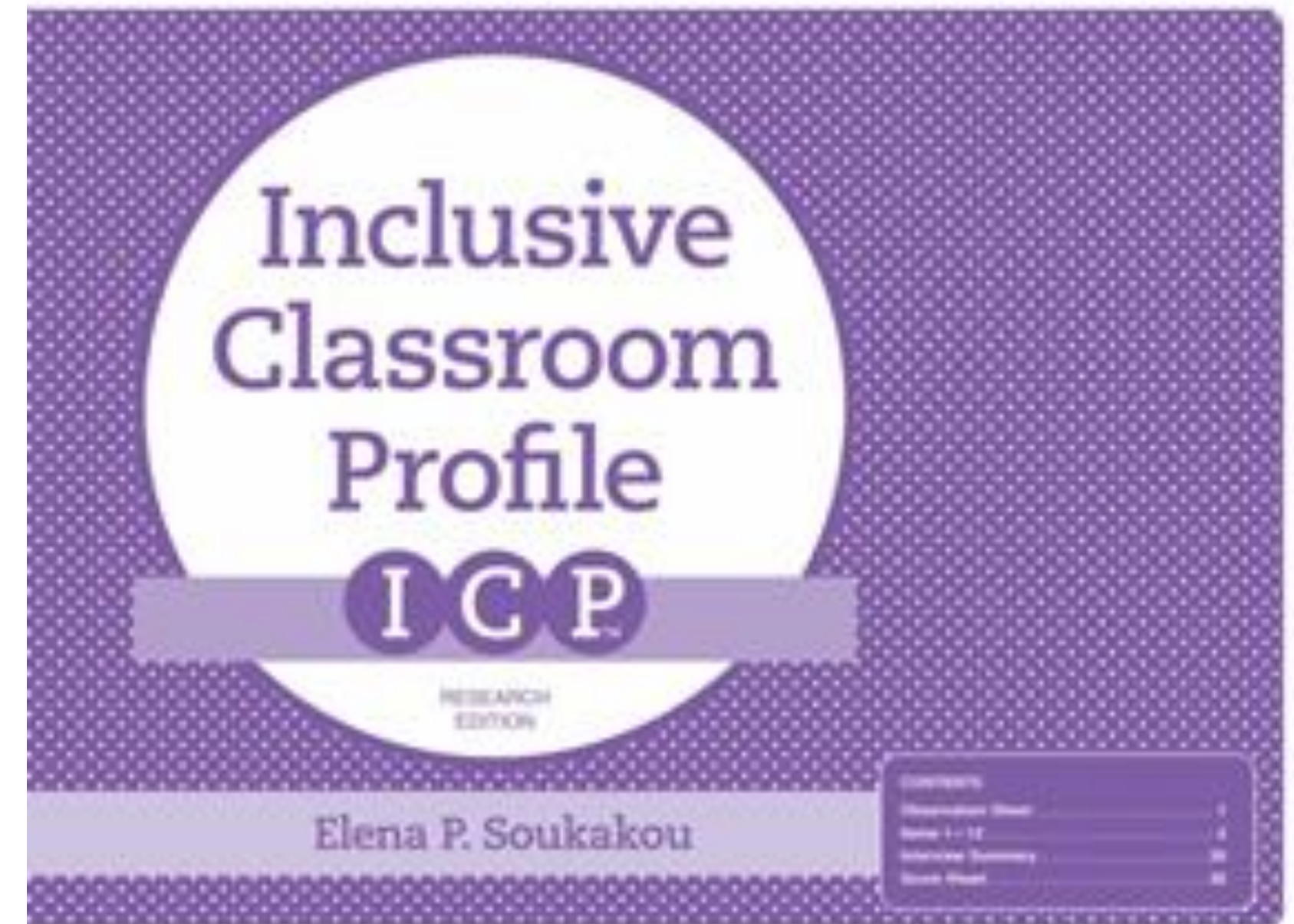

ΠΜΣ «Ειδική Αγωγή» Τ.Ε.Α.Π.Η. ΕΚΠΑ
20 Φεβρουαρίου, 2024

Συστάσεις

Σχετικά με εμένα

Σχετικά με αυτό το μάθημα

01

Τι σημαίνει η ένταξη για εσάς?

02

Τι γνωρίζουμε για την ένταξη στην
προσχολική εκπαίδευση;

03

Επισκόπηση των σεμιναριακών
μαθημάτων

Τι σημαίνει η
ένταξη για εσένα;

Πάρε Θέση!

1. Η ένταξη στην προσχολική εκπαίδευση μπορεί να έχει οφέλη για όλα τα παιδιά.
2. Θεωρώ ότι με την απαραίτητη στήριξη, θα μπορούσα να διδάξω σε μια τάξη νηπιαγωγείου, οποιοδήποτε παιδί με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
3. Η ένταξη παιδιών στην προσχολική τάξη μπορεί να έχει αρνητικά μαθησιακά αποτελέσματα για τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης.
4. Θεωρώ τον εαυτό μου επαρκώς προετοιμασμένο για να υποστηρίξω παιδιά με αναπηρία.
5. Θεωρώ ότι η εφαρμογή νομοθεσίας που καθιστά το δικαίωμα κάθε παιδιού και της οικογένειάς του, και η θετική διάθεση είναι οι πιο βασικές προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί αποτελεσματικά η ένταξη στην προσχολική ηλικία.
6. Θεωρώ ότι ο πιο κατάλληλος εκπαιδευτικός για την εφαρμογή ενός εξατομικευμένου προγράμματος για ένα παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι ο/η εκπαιδευτικός παράλληλης στήριξης.

Τι θέλω να πάρω
από αυτό το
μάθημα;

CONNECT

The Center to Mobilize Early Childhood Knowledge

Ας το
δούμε!

Γιατί να Προωθήσουμε την Ένταξη στην Προσχολική Εκπαίδευση?

- Θετικά μαθησιακά αποτελέσματα και οφέλη για την ανάπτυξη όλων των παιδιών.
- Οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, σχέσεις, και αντιλήψεις δεν έχουν σταθεροποιηθεί ακόμα.
- Η πρώιμη παρέμβαση/εξειδικευμένες πρακτικές → πιο αποτελεσματικές στο λιγότερο περιοριστικό περιβάλλον.

Τι γνωρίζουμε για
την ένταξη;

Ένταξη στην προσχολική ηλικία

- Μια σύνθετη, πολυδιάστατη έννοια.
- Δεν υπάρχει ένας ορισμός που να χρησιμοποιείται καθολικά.
- Η ένταξη στην εκπαίδευση αποτελεί μια μορφή ένταξης στην κοινωνία.

Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσουν ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την υποστήριξη παιδιών με διαφορετικά μαθησιακά προφίλ.

(Orr, 2009; National Professional Development Center on Inclusion, 2011).

Η ένταξη έχει θετικά
μαθησιακά αποτελέσματα
για όλα τα παιδιά με ή
χωρίς αναπηρία.

National Professional Development Center Inclusion (2011)

A photograph of three children (two boys and one girl) smiling and leaning over a grassy area in front of a multi-story school building. The children are in the foreground, and the building is in the background, slightly out of focus.

Outcomes of inclusion

Children with disabilities

- Better academic skills
- Higher high school graduation rates
- Fewer special education services
- Better adult employment status
- Greater chance of independent living
- Better adult mental health
- Less drug/alcohol use in teen years

Typically developing children

- Equal or greater cognitive and language skills
- Fewer challenging behaviors
- More advanced social skills
- More accepting attitudes toward individuals who are different

Οι εκπαιδευτικοί πάνω στη
προσχολική ηλικία
ενδέχεται να μην είναι
επαρκώς προετοιμασμένοι
να υποστηρίξουν μικρά
παιδιά με ειδικές
εκπαιδευτικές ανάγκες.

National Professional Development Center Inclusion
(2011)

Οι εξειδικευμένες
Πρακτικές και
Παρεμβάσεις
αποτελούν βασικά
συστατικά υψηλής
Ποιότητας ένταξη.

(Odom, Buyssee, &
Soukakou, 2011; NDPCI,
2009)

**Η αποτελεσματική
επιμόρφωση είναι
απαραίτητη για την
πρακτική
εφαρμογή
προγραμμάτων
ένταξης.**

National Professional Development Center Inclusion (2011)

Η ένταξη δεν κοστίζει
παραπάνω από τη
δημιουργία ειδικών
εκπαιδευτικών δομών.

Source: Barton & Smith, 2014

http://www.eclre.org/media/88375/brief_inclusion_factsheet_.pdf

**Η συνεργασία μεταξύ
οικογένειας,
εκπαιδευτικού
προσωπικού και ειδικών
είναι βασικό θεμέλιο για
την αποτελεσματική
ένταξη.**

National Professional Development Center on Inclusion

Helping states achieve an integrated professional development system that supports high quality inclusion

Research Synthesis Points on Early Childhood Inclusion

THIS DOCUMENT IS A SUMMARY OF KEY CONCLUSIONS OR “SYNTHESIS POINTS” drawn from a review of the literature or research syntheses on early childhood inclusion. For each synthesis point, we provide supporting references. We encourage you to reproduce this document for distribution and use it in a variety of contexts, including professional development, policy development, planning, advocacy, and grant writing.

It should be noted that synthesis points 1-7 derive primarily from the following key sources, selected because these authors summarized what was known about inclusion:

Guralnick, M.J. (Ed.). (2001). *Early childhood inclusion: Focus on change*. Baltimore: Brookes.

Odom, S. L. (Ed.). (2002). *Widening the circle: Including children with disabilities in preschool programs*. New York: Teachers College Press.

Odom, S. L., et al. (2004). Preschool inclusion in the United States: A review of research from an ecological systems perspective. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 4(1), 17-49.

Διάλειμμα!

Επισκόπηση Μαθήματος: Ενότητες

1. Η ένταξη στην προσχολική ηλικία: Επισκόπηση μαθήματος.
2. Εισαγωγή στις ενταξιακές εκπαιδευτικές πρακτικές (Μέρος Α): Πώς χτίζεται μια ενταξιακή σχολική κουλτούρα? Προετοιμασία ατομικής και ομαδικής εργασίας.
3. Ενταξιακές εκπαιδευτικές πρακτικές (Μέρος Β): (Παραδείγματα και εφαρμογή στη σχολική τάξη).
4. Ενταξιακές πρακτικές (Μέρος Γ): (Παραδείγματα και εφαρμογή στη σχολική τάξη).
5. Πώς γνωρίζουμε τί εφαρμόζουμε? Αξιολόγηση της ποιότητας ενταξιακών πρακτικών: Η κλίμακα Inclusive Classroom Profile (ICP).
6. Σχέση Οικογένειας-Σχολείου: Πρακτικές και ζητήματα γύρω από την ενταξιακή εκπαίδευση
7. Συνεργατικές Πρακτικές: Πώς Εφαρμόζονται στην Καθημερινή Πρακτική?
8. Ενταξιακή εκπαίδευση σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια: Ζητήματα υλοποίησης ενταξιακών πρακτικών. Προετοιμασία ατομικής και ομαδικής εργασίας.
9. Παρουσίαση Ομαδικών Project. ΜΕΡΟΣ Α «Ένα σχολείο για όλους».
10. Παρουσίαση Ομαδικών Project. ΜΕΡΟΣ Β «Ένα σχολείο για όλους».
11. Η Χρήση Ενταξιακών Πρακτικών στα Πλαίσια Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Θεσμικών Πλαισίων, Πόρων Χρηματοδότησης, και Κοινωνικοπολιτισμικών Διαφορών.
12. Εφαρμόζοντας ενταξιακές πρακτικές στη σχολική τάξη: Ζητήματα κατάρτισης και εκπαίδευσης. Προετοιμασία Εργασίας.
13. Προς μια Ενταξιακή Εκπαίδευση για Όλα τα Παιδιά: Που Βρισκόμαστε και Πώς Προχωράμε στο Μέλλον?

Εργασίες

Ατομική Εργασία

Η παρακάτω ατομική εργασία είναι ένας αναλυτικός σχολιασμός σχετικά με την εφαρμογή ενταξιακών πρακτικών στο νηπιαγωγείο. Οι φοιτητές θα χρησιμοποιήσουν μια μελέτη περίπτωσης (case-study), για να επεξεργαστούν και να αναλύσουν βασικές προϋποθέσεις και ζητήματα που συνδέονται με την αποτελεσματική εφαρμογή συγκεκριμένων ενταξιακών πρακτικών που θα προτείνουν στα πλαίσια ενός υποθετικού τμήματος ένταξης (1500 λέξεις).

Ομαδική Εργασία

Με βάση τους παραπάνω στόχους για την ενταξιακή εκπαίδευση, οι φοιτητές θα πραγματοποιήσουν μια ομαδική παρουσίαση ενός υποθετικού προγράμματος/μοντέλου ενταξιακής εκπαίδευσης για το νηπιαγωγείο, βασισμένου σε επιστημονικά δεδομένα. Η παρουσίαση θα γίνει με τη μορφή powerpoint και θα έχει διάρκεια 30 λεπτών. Οι φοιτητές θα περιγράψουν τους βασικούς πυλώνες και πρακτικές που θα περιλαμβάνει ένα τμήμα ένταξης υψηλής ποιότητας στην προσχολική εκπαίδευση, θα αιτιολογήσουν τις προτάσεις τους, και θα επιχειρηματολογήσουν σχετικά με την ωφελιμότητά τους.

Στόχοι ενταξιακής εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά

- -Ανάπτυξη κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και καλλιέργεια της παιδικής φιλίας.
- -Ενεργή συμμετοχή των παιδιών στις καθημερινές δραστηριότητες και στο παιχνίδι.
- -Υποστήριξη εξατομικευμένων εκπαιδευτικών αναγκών στα πλαίσια της συμμετοχής των παιδιών στην τάξη.
- -Σεβασμός για τις ατομικές διαφορές.

Περιγραφή Ατομικής Εργασίας

Φανταστείτε ότι έχετε το ρόλο ενός 'συντονιστή' για την ένταξη της Μαρκέλλας στο νηπιαγωγείο που θα φοιτήσει σε 3 μήνες. Με αυτήν την εργασία θα σχεδιάσετε μια έκθεση που θα περιλαμβάνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις, προσεγγίσεις, και πρακτικές για την αποτελεσματική ένταξη της Μαρκέλλας. Με βάση κάθε μια από τις παρακάτω βοηθητικές ερωτήσεις, θα τεκμηριώσετε τις θέσεις σας, παρέχοντας αναλυτικό σχολιασμό των ζητημάτων στα οποία θα αναφερθείτε. Για την έκθεση αυτή απαιτούνται τουλάχιστον 10 διαφορετικές βιβλιογραφικές αναφορές.

- 1) Ποια πιστεύετε μπορεί να είναι τα οφέλη από την ένταξη της Μαρκέλλας?
- 2) Σύμφωνα με ό,τι γνωρίζετε για την Μαρκέλλα, ποιές είναι κάποιες πρακτικές (εκπαιδευτικές στρατηγικές/παρεμβάσεις) που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν από τις δασκάλες της μέσα στην τάξη? Γιατί θεωρείτε ότι αυτές οι πρακτικές μπορεί να ωφελήσουν την Μαρκέλλα?
- 3) Σύμφωνα με ό,τι γνωρίζετε για την ένταξη της Μαρκέλλας, ποιες προϋποθέσεις θεωρείτε ότι είναι σημαντικές για την ομαλή και αποτελεσματική ένταξη της Μαρκέλλας? Τί χρειάζεται να σκεφτούν οι δασκάλες της ώστε η εφαρμογή των πρακτικών που προτείνετε να είναι εφικτή, αποτελεσματική, και βιώσιμη? Για ποιό λόγο θεωρείτε σημαντικές αυτές τις προϋποθέσεις?
- 4) Βλέπετε κάποια πιθανά εμπόδια στην διαδρομή για την ένταξη της Μαρκέλλας? Αν ναι, πώς θα μπορούσαν να τα αντιμετωπίσουν οι εμπλεκόμενοι?

Βιβλιογραφία

Barton, E. E., & Smith, B. J. (2014). Brief Summary: Fact Sheet of Research on Preschool Inclusion
http://www.pyramidplus.org/sites/default/files/Inclusion%20Fact%20Sheet%202014_0.pdf

Barton, Erin E.; Smith, Barbara J. (2015). The Preschool Inclusion Toolbox: How to Build and Lead a High-Quality Program (p. 13).
Brookes Publishing. Kindle Edition.

National Professional Development Center on Inclusion (NPDCI) <http://npdci.fpg.unc.edu/scaffolding-strategies>

Odom, S. L., Buysse, V., & Soukakou, E. (2011). Inclusion for young children with disabilities: A quarter century of research perspectives. *Journal of Early Intervention*, 33(4), 344-356.

Research Synthesis Points on Early Childhood Inclusion

http://npdci.fpg.unc.edu/sites/npdci.fpg.unc.edu/files/resources/NPDCI-ResearchSynthesisPoints-10-2009_0.pdf

Research Synthesis Points on Practices That Support Inclusion

http://npdci.fpg.unc.edu/sites/npdci.fpg.unc.edu/files/resources/NPDCI-ResearchSynthesisPointsInclusivePractices-2011_0.pdf

<https://connectmodules.dec-sped.org/connect-modules/resources/videos/video-1-12/>